

Prof. dr. Nenad Hlača
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci
Republika Hrvatska

SMIJE LI SIROMAŠTVO BITI PRETPOSTAVKA ZA ODUZIMANJE RODITELJSKOG PRAVA

Miroslav Krleža: »Bijeda je krasta žučkasta kao šafranov prašnik.«

U radu se propituju trendovi u suvremenim društvima koji utječu i na pravne sustave u kojima se **imati** nameće kao dominantna koja potire ono praiskonsko **biti**. Evidentno je da ideologija neoliberalizma širi utjecaj na društvene i humanističke znanosti. Ukida se povijesna geneza obitelji, a pojedinac se podvrgava tržišnim zakonima i u sferi privatnog života. Društvo tako postaje uronjeno u gospodarstvo, umjesto da je gospodarstvo uronjeno u društvo. Tržišna demokracija nudi se kao zamjena za socijalnu demokraciju, a budući da tržište nije podređeno etičkim normama ono osiromašuje društvene odnose koji se temelje na uzajamnosti i solidarnosti. Temelj obiteljskih odnosa je ljubav. Siromaštvo ni u kojem slučaju ne smije biti spomenuto u zakonu, niti se smije pojavljivati u obrazloženjima sudskih odluka kojima se roditelje kažnjava oduzimanjem roditeljskog prava.

Ključne riječi: siromaštvo djece, obiteljsko pravo, socijalna država.

Mary Ann Glendon zaključuje da su suvremena društva krenula u socijalni eksperiment olako prihvaćajući novine u kontekstu spolnosti i reproduktivne funkcije obitelji. Tako sve veći broj djece živi u nepotpunim obiteljima bez očeva, često u siromaštvu.¹ „Obitelji u kojima su žene glave obitelji zbog razvoda braka, napuštanja zajednice ili rođenjem izvanbračne djece danas su nedvojbeno ogroman rezervoar siromaštva u globalnim razmjerima.“² Pravo svih prava su ekonomska i socijalna prava, ali dijete samo za sebe nije i ne može biti titular tih prava. Socijalni programi moraju biti usmjereni na obitelj kako bi djeca kad god je to moguće ostala u obitelji i izbjegao stres napuštanja obitelji.³

Nameće se potreba bijega od globalnih, generalizirajućih prosudbi jer biti samohrana majka primjerice u Danskoj ili Holandiji znači čak biti u privilegiranom društvenom položaju. U svakom slučaju životni standard majki

---

¹ Glendon Mary Ann, Foreword, u: *Reconceiving the Family*, ed. Robin Fretwel Wilson, Cambridge University Press, 2006, str.xiii-xv.

² Glendon, loc.cit.

³ Van Bueren Geraldine, *Combating Child Poverty – Human Rights Approaches*, Human Rights Quarterly,21, 1999,3, str.686.

koje same podižu djecu i još k tome nisu na tržištu rada zasigurno je niži od onih žena koje privređuju.

Srodnički sustav u kojem živi čovjek postmoderne odraz je novog modela života kojeg označava erozija tradicionalnih vrijednosti i morala. Ključni termin postmoderne postaje tako destrukcija, odnosno dekonstrukcija. Utvrditi danas tko su sudionici obiteljskog života znači istraživati socijalno ekonomske veze. Dekonstruirana obitelj više se ne temelji na biološkim poveznicama srodstva. Čini se da je brak ipak još uvijek uobičajen, iako ne i isključivo nužna osnova za ostvarivanje prava iz obiteljskog života. Netipične obitelji u zakonodavstvu i sudskoj praksi počinju dobivati legitimitet. Novi sustav vrijednosti polazi od obiteljskog suživota koji se ne mora nužno graditi na pretpostavci krvnog srodstva.

Postmodernu u životu čovjeka obilježava kriza humanističkih znanosti koje udubljene u parcijanosti nemaju više ikakvu vrijednost podupirući zapravo opasni relativizam i posvemašnju krizu vrednota. Čovjek početkom 21. stoljeća živeći kao raspojasani individualist ostvaruje život slobode bez odgovornosti. To izobilje raznovrsnih, često proturječnih informacija, kao da paralizira sposobnosti čovjeka da ih shvati i razumno prilagodi svojim potrebama. Moral i religija kao povijesno važni korektivi koji su održavali značaj i važnost obitelji i srodstva počinju gubiti utjecaj. Postavlja se pitanje što će biti s etikom za postmodernu doba. Činjenica je da su danas razorene tradicionalne vrijednosti. Potvrđuje se da svaki napredak čovječanstva ima i svoju cijenu.

Život čovjeka postmoderne obilježava rastakanje obitelji. Pravni su poretki omogućili brzo i lako razaranje braka i omogućili jednostavno zasnivanje uzastopnih obitelji. Ali i danas kao i jučer sav život ovisi o solidarnosti, jer nitko si život ne daje sam, mi ga dobivamo i dajemo dalje na dar od drugoga i drugih. Čovjek je kao društveno biće da bi opstao uvijek solidarno prihvaćen i uveden u društvo ljudi. Na početku i na kraju života upravo su srodnički sustavi bili okosnica i potpora toj solidarnosti. Svi ovisimo o onima koji nas prihvaćaju, koji nas podnose i stoje iza odluke da ipak žive s nama i s našom nesavršenošću. Suvremeni pravni poretki iz domene obiteljskog prava kao da potiču tu autonomnost odluke zapostavljajući povijesno važan element odricanja i žrtve za drugoga što je dokazano povijesno i komparativno bitna poveznica srodničkih odnosa.

Pitanje koja je temeljna, neideološka, humana poveznica partnerskih i roditeljskih veza. Jedna sasvim nepravna kategorija koja apsolutno ne podliježe nikakvoj definiciji. Ljubav je: „.....?“

Kao visoki ideal koji teško da će biti postignut i dalje stoji jednakost sve djece kao pretpostavka za društvo jednakih šansi. Važna su razmišljanja prema kojima fokus zanimanja pravne države treba pomaknuti na zaštitne mehanizme socijalne države.⁴ U kontekstu novih, gotovo već i prevladavajućih trendova pluralizma formi zajednica u kojima se rađaju i odgajaju djeca status roditelja (brak, nakon

---

⁴ Voegeli Wolfgang, *Basic Values and Family law in the Recent Judgments of the Federal Constitutional Court of Germany*, u: *Family Law and Family Values*, ed. Maclean Mavis, Hart publishing, Oxford and Portland, Oregon, 2005, str.42.

razvoda braka, izvanbračni status, izvanbračna zajednica...) prestaje za državu biti važan i pravni poredak se usmjerava gotovo isključivo na dobrobit djece. Norma se svodi na načelo koje se kreativno tumači od slučaja do slučaja, a oni koji je primjenjuju kao mantru stalno i neprestano moraju ponavljati: '*... in the best interest of the child!*' Tako doista dolazimo do teorijskog modela ograničenog, unaprijed teško predvidljivog, domašaja norme.⁵

Povijest i sadašnjost pravnih poredaka koji zadiru i u obiteljske odnose odnos je prožimanja u mijenama društvenih i pravnih institucija. Povijesni značaj obitelji, srodstva, nasljeđivanja, mirazni režim sve su to iskustvom dokazani obrambeni društveni mehanizmi za preživljavanje i protiv siromaštva. Obiteljsko i nasljedno pravo sve do druge polovine dvadesetog stoljeća obuzdavali su na neki način nepromišljeni individualizam nametanjem strogih moralnih, običajnih pa slijedom toga i pravnih ograničenja. Liberalizacijom razvoda braka, izjednačavanjem statusa izvanbračne djece i prodorom izvanbračnih zajednica s pravnim učincima uslijedio je nepovratan raspad tradicionalnih obiteljskih vrijednosti, ali i obiteljskopravnih instituta. Rezultati istraživanja i stajališta uglednih stručnjaka glede pojave siromaštva u novim oblicima nepotpunih obitelji otvaraju potrebu preispitivanja obiteljskopravnog instituta uzdržavanja. Nedvojbeno je da iznosi koji se daju na ime uzdržavanja nisu dostatni za održavanje prosječne kvalitete života čime su najviše ugrožena djeca. Ravnopravno izvršavanje svih sadržaja roditeljske skrbi uključujući uzdržavanje nakon razvoda braka, u slučaju rođenja izvanbračnog djeteta ili raskida izvanbračne zajednice, u praksi očito nije zaživjelo. Korisno je podsjetiti, primjerice na broj uzastopnih brakova, i djece koju „po zakonu treba“ uzdržavati. Studentima obično ukažem na primjer jedne javne osobe iz Republike Hrvatske koji je prošao kroz četiri braka iz kojih ima šestoro djece. Vrlo je vjerojatno da je i neka od bivših supruga ispunjavala barem neko vrijeme pretpostavke za uzdržavanje bivšeg bračnog druga.

Obiteljsko pravo kraja 20.st. obilježava ubrzana dinamika odnosa, jedino što preostaje u biti su načela kroz primjenu koja se podvodi pod „*flexibility*“.⁶ U prevladavajućem modelu demokracije prevladava naravno načelo obiteljske autonomije. Svjedoci smo rastakanje tradicionalnih modela obiteljskog zajedništva koji je polazio od „binarnog biološkog modela“: '*... the binary biological model may still express our ideal but it does not reflect our world.*'⁷ U suvremenom svijetu teško je održiva univerzalna koncepcija ljudskih prava. Tako su primjerice u Brazilu težak socijalni problem migracije siromašnog stanovništva prema velikim gradovima. Pod kampanjom „Borba protiv siromaštva“ koriste se i maltuzijanske ideje poput sterilizacije žena, ali i poticanje programa poput „Kontrola rađanja posvojenjem“ i to često preko

---

⁵ Eekelaar John, *Empowerment and Responsibility: The balance Sheet Approach in the Principles and the English Law, u: Reconceiving the Family*, ed. Robin Fretwel Wilson, Cambridge University Press, 2006, str.443.

⁶ Eekelaar, op.cit, str.441.

⁷ Baker K. Katharine, *Asymmetric Parenthood*, u: *Reconceiving the Family*, ed. Robin Fretwel Wilson, Cambridge University Press, 2006, str.141.

posredničkih agencija s međunarodnim „export“ elementom!⁸ Globalni pristup zapravo je štetan budući da otklanja odgovornost lokalne zajednice za djelovanje u okvirima mogućeg i dostupnog. Pogodan je znanstvenicima, a napose političarima, jer uvijek mogu prstom uprijeti na one kojima je još gore. Objavljeni su podatci Svjetske banke za 2009. godinu prema kojima u zemljama u razvoju deset milijuna djece ne dočeka peti rođendan.⁹ U Africi je sve veći broj djece koja sama doslovno žive na ulici zbog porasta broja preminulih od side, njihovih roditelja i rođaka.¹⁰ Europska komisija iznosi podatke da u EU 2008. godine svako peto dijete živi na granici siromaštva.¹¹ Brojnost i prihodi obitelji realan su ekonomski pokazatelj socioekonomskog najprije statusa djeteta, a onda tek možemo govoriti o nekim konkretnim pravima. Za Republiku Sloveniju u godini 2008. granica siromaštva tročlane obitelji bila je na letvici s iznosom od 1144 eura ukupnih prihoda.¹²

Razvijene države suočene s negativnim demografskim trendovima počinju cijeniti vrijednost života svakog novog ljudskog bića kao karike u ekonomskom opstanku. Te socijalno odgovorne države počinju uzdržavanje djece shvaćati kao normalni dio sustava socijalizirane društvene skrbi. Solidarnost s uskog srodničkog kruga tako prelazi na širu, odgovornu društvenu zajednicu koja se zove socijalna država.

U europskim razmjerima zanimljiv je problem očuvanja specifičnog identiteta romske populacije. U Bugarskoj, primjerice članici EU uobičajena je prodaja i dogovor obitelji glede cijene mladenke i sklapanje ugovorenih maloljetničkih brakova. Za pripadnike nacionalnih i etničkih manjina, poput romske, važna je presuda EHCR iz 2012. (Aksu v. Turkey) u kojoj je sud zaključio da države imaju pozitivnu obvezu zaštite etničkih manjina od 'negativnih stereotipa'.¹³ Bugarska nam je, na žalost, kao zemlja članica EU posebno zanimljiva. Objavljeni su podatci da u je u nekim selima nezaposlenost romske populacije 90%.¹⁴ Velik je broj prostitutki koji dolaze iz te populacije, a siromaštvo neminovno dovodi do marginalizacije i porasta kriminala.¹⁵ Čini se da je trebalo proteći vremena da se shvati da je i pretpostavka zajedničke skrbi o djeci nakon raspada zajednice nerealno očekivanje.¹⁶ U Europi je najveća nezaposlenost među mladima, a istraživanja dokazuju da je samo 50%

---

⁸ Cardarello Andrea, *The right to have a family: 'Legal trafficking of children', adoption and birth control in Brazil*, Antropology & Medicine, 19,2012,2, str.225-240.

⁹ Pikl Tamara, *Vpliv družinskega okolja na revščino in socijalno izključenost otrok*, Socijalno delo, 49,2010, 4, str.201.

¹⁰ Van Bueren, op.cit, str.680.

¹¹ Pikl, op.cit, str.201.

¹² Pikl, op.cit, str.205.

¹³ Omejec Jasna, *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava*, Novi informator, Zagreb, 2013, str.932.

¹⁴ Naumova Stefka, *Ethnicity and Expectations Concerning Family Law and Family Values in Bulgaria*, u: *Family Law and Family Values*, ed. Maclean Mavis, Hart publishing, Oxford and Portland, Oregon, 2005, str.285.

¹⁵ Naumova, op.cit, str.285

¹⁶ Ekelaar, op.cit, str.441.

samohranih majki zaposleno.¹⁷ U većini država OECD-ea 55.2% djece koje živi samo s jednim, i k tome još nezaposlenim roditeljem, preživljava na granici siromaštva.¹⁸ Što je niži stupanj, obrazovanja samohrane majke to je i teži njezin socioekonomski status i veća socijalna isključenost.¹⁹ Bivše socijalističke zemlje osiromašene tranzicijom, a neke i ratovima, primjer su urušavanja sustava socijalne solidarnosti. Na to se nadovezuju loši stambeni uvjeti, veća pojavnost kriminala... Nije teško zaključiti: „Tako su povrijeđena gotovo sva prava koja ima dijete po Konvenciji UN o pravima djeteta!“²⁰ Nezaposlenost mladih, loši demografski trendovi potiču države na iznalaženje rješenja. Prostor EU priča je za sebe. Slobodna cirkulacija radne snage dovela je do migracije ljubavi i disperzije potomstva diljem Europe.... Pitanje je koliko je poznat podatak da je samo program ERASMUS koji se provodi od 1987. godine i u kojem je sudjelovalo tri milijuna studenata zaslužan za *baby boom* i rađanje milijun djece.²¹

Vjerojatno se dijelom radi i o ljubavnim pričama sa sretnim završetkom, međutim u studentskoj populaciji, s visokim postotkom mladih koji su nezaposleni, zasigurno ima i puno samohranih majki s lošijim socioekonomskim statusom. Ostvarivanje zajedničke skrbi, susreti i druženja, sve su to apstraktne kategorije prava koje je bez materijalne baze teško ostvariti napose kad se raspadom veze udaljenost mjesta prebivališta bivših partnera, ali zauvijek roditelja djeteta, mjeri satima leta.

U SAD se predlaže kao neophodno ustrojavanje učinkovitog sustava državne potpore djeci radi osiguranja neophodnih materijalnih sredstava.²² Obiteljsko pravo koje je omogućilo lak i brz razvod braka istovremeno priznajući učinke i drugim oblicima zajednica kao da nije bilo svjesno dalekosežnih posljedica te revolucije. Podatci za 1996. ukazuju da je u SAD u statusu siromaštva bilo 41.9% samohranih majki i njihove djece što je 30% više od praga siromaštva potpunih obitelji.²³ Analize ukazuju da će djeca koja odrastaju u nepotpunim obiteljima četiri puta biti siromašnija od djece koja odrastaju uz oba roditelja.²⁴ Uz porast broj djece rođene u prolaznim izvanbračnim vezama evidentno je da dolazi do nastanka nove podklase Amerikanaca.²⁵ Studije ukazuju da će djeca koja odrastaju uz samohrane majke češće imati psihijatrijske poremećaje, biti hiperaktivna, imati emocionalne

---

¹⁷ Pikl, op.cit, str.209.

¹⁸ Pikl, op.cit, str.209.

¹⁹ Wroblewska W, *Women's health status in Poland in the transition to a market economy*, Social Science and Medicine,54,2002,5, str.707.

²⁰ Pikl, op.cit, str.214.

²¹ European Union: Erasmus programme has produced one million babies, says EU, <http://www.thejournal.ie/erasmus-baby-boom-love-stories-europe-1684557-Sept2014/>, stranica posjećena 9.3.2015.

²² Baker, op.cit, str.139.

²³ LeRoy Sylvia, *Welfare & Poverty: Family Matters*, Fraser Forum, March 2994, str.18.

²⁴ LeRoy, op.cit, str.18.

²⁵ LeRoy, op.cit, str.19

poremećaje ličnosti, teže se prilagođavati školskom sustavu od djece koja odrastaju uz oba roditelja.²⁶

Međutim razumni istraživači paradoksa koji se može nazvati „siromaštvo koje rađa siromaštvo“ kao društvenu pojavu sasvim primjereno suprotstavljaju trendove koji dokazuju da i „dobro stojeća djeca“ ponekad postaju siromašni odrasli građani.²⁷

Istraživanje teme siromaštvo i djeca u znanstvenim bazama objavljenih radova dovelo je do zanimljivih podataka o multidisciplinarnosti istraživanja. Polazna hipoteza banalno je jednostavna i razumljiva na svim jezicima: „Ne biti gladan nije nikakva kulturološka posebnost!“²⁸ Čini se da su najbrojniji radovi koji se bave populacijskom politikom i planiranjem obitelji u nerazvijenim zemljama. Zatim slijedi velik broj radova iz područja medicine koji siromaštvo povezuju s bolestima djece. U svakom slučaju siromaštvo je načelno ograničavajući faktor koji sputava ostvarivanje talenata i koči dijete u ostvarivanju deklariranih prava. Siromaštvo obitelji u siromašnoj zemlji težak je Damoklov mač koji visi nad sudbinom svakog djeteta. Gotovo da i nema smisla razmišljati o nekim drugim, 'višim' pravima djeteta koje se zateklo u siromaštvu. Razumno se upozorava da kad se borimo za maksimum prava borimo se tek za ideale, a na zemlji nas drži ono što je dostupno.²⁹

Istraživanja potvrđuju da je dijete u nepotpunoj obitelji samohranog roditelja u EU u 27% slučajeva izloženo riziku siromaštva i društvenog isključenja: „ Djeca koja odrastaju u siromaštvu i društvenom isključenju vjerojatno će postizati lošije rezultate u školi, imati lošiju zdravstvenu skrb i teže ostvarivati pune talente, kasnije u životu kad odrastu izložena su većem riziku nezaposlenosti, siromaštva i isključenja iz društva.“³⁰ Isto je istraživanje potvrdilo hipotezu da su djeca migranata vrlo osjetljiva populacija. Nepotpune obitelji u svim istraživanjima, bez obzira na norme obiteljskog prava i zakonsku obvezu uzdržavanja u najvećem su riziku od potencijalnog siromaštva i isključenosti.³¹ Nema politike koja bi glede djece bila vrijednosno neutralna: onaj tko poznaje problematiku postaviti će političarima pitanje koliko državu košta zanemarivanje prava djece, a nikad ne pitanje koliko košta puno ostvarivanje prava djece.³²

Urušavanje tradicionalnih obiteljskih modela života razvodom braka i labavošću veza u partnerskim odnosima dovele su do toga da je dijete i EU u nepotpunoj obitelji sa samohranim roditeljem u 49,8% slučajeva izloženo riziku

---

²⁶ LeRoy, op.cit, str.19.

²⁷ Ludwig J., Mayer S., „Culture“ and the intergenerational transmission of poverty: The prevention paradox, *Future of Children*,16,2006,16, str.175-196.

²⁸ Van Bueren, op.cit, str.683.

²⁹ Van Bueren, op.cit, str.691.

³⁰ Lopez Vilaplana Cristina, *Children at risk of poverty or social exclusion – Statistics Explained*, str.2, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion&printable=yes,

stranica posjećena 9.3.2015.

³¹ Lopez Vilaplana, op.cit, str.3.

³² Van Bueren, op.cit, str.703.

siromaštva u usporedbi s 19,3% djece koja žive u potpunim obiteljima.³³ Iscrpna istraživanja tako primjerice potvrđuju da djeca u Bugarskoj ili Rumunjskoj u ogromnom postotku oskudijevaju u kvalitetnoj hrani, odjeći i obući. Tako primjerice u Luxembourg 0,7 posto djece oskudijeva u primjerenoj obući, dok je u Bugarskoj postotak najviši u EU i iznosi 44,3%.³⁴ U tom je istraživanju utvrđeno da 30% djece u Bugarskoj ne dobiva dnevnu preporučenu dozu mesa, piletine, ribe ili vegetarijanskih proteina zato što im to roditelji zbog siromaštva ne mogu priuštiti. Uvijek treba ponavljati da nije poželjno, niti je moguće zaštititi prava djece mimo njihovih obitelji i zajednice.³⁵

Centralna ideja kršćanske religije kojoj pripadam upravo se slikovito ukazuje u prizoru rođenja djeteta u štatici kojem se opetovano svake godine o Božiću vraćamo. Granice održivog razvoja kad-tad će morati obuzdati ovo suludo potrošačko društvo. Uvjeren sam da treba podsjećati na taj čin siromaštva, rođenja djeteta u štali, odnosno nekom prirodnom zakloništu, kojeg su grijali vol i magarac. Vol i magarac u jaslama stoje kao Božji svjedoci protiv nemarnih i nehajnih ljudi. Oni su živi prijekor i opomena nama kršćanima, da se i na nama ne obistine riječi Ivanova evanđelja “K svojim dođe, i njegovi ga ne primiše” (Iv 1, 11). A prvi su došli pokloniti se skromni pastiri. Taj skromni čin rođenja i obnove života postao je najveći potrošački događaj zapadnoga svijeta za izvanjsko obilježavanje kojeg se svake godine troše milijarde! Kad bi se taj godišnji iznos dao za siromašne uvjeren sam da siromaštva više ne bi bilo! Vrijednost ljudskog života kroz biti daleko je važnija od imati. Napose je ugroženo dijete ako ima previše. Tada je njegov pogled na svijet sasvim iskrivljen i ugrožena su njegova prava kao odgovornog bića i dijela šire zajednice. Siromaštvo je često i poticaj za upornost, marljivost, kreativnost, stvaralaštvo...a jedino ljubav vječna je i ona je pravo nad svim pravima, nešto slično kao pjesma nad pjesmama. Siromaštvo ni u kojem slučaju ne smije biti spomenuto u zakonu, niti se smije pojavljivati u obrazloženjima sudskih odluka kojima se roditelje kažnjava oduzimanjem roditeljskog prava.³⁶

---

³³ Lopez Vilaplana, op.cit, str.4.

³⁴ Lopez Vilaplana, op.cit, str.5.

³⁵ Van Bueren, op.cit, str.682.

³⁶ Prokop Ana, *Porodično pravo, odnosi roditelja i djece*, Zagreb, 1966, str.253.: „Po Krivičnom zakoniku iz god. 1947. gubitak roditeljskog prava bio je predviđen kao sporedna kazna čl.37 u vezi sa članom 42, pa je gubitak roditeljskog prava izricao krivični sud. Krivični zakonik iz 1951. i novelirani iz god. 1959. ovu vrst kazne više ne poznaje.“

Prof.Nenad Hlača
Law faculty
University of Rijeka, Croatia

SHOULD THE POVERTY BE TREATED AS THE REASON CAUSING THE LOSS OF THE PARENTAL RIGHTS

The paper analyzes trends in modern societies in which the dominant feature is to have which erases primeval to be. It is evident wider impact of the ideology of neoliberalism on the social sciences and humanities. It eliminates the historical genesis of the family, and the individual is subjected to market rules even within the private sphere. Society becomes immersed in the economy, rather than vice versa. Market democracy is offered as a substitute for social democracy, and since the market is not subordinated to the ethical standards it impoverishes social relations based on reciprocity and solidarity. The basis of family relationships is love. Poverty in any case should not be mentioned in the law, and may not appear in the court decisions dealing with the loss of the parental rights.

Author keywords: child poverty, family law, social state.